

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

★

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

יום הבהיר י"א ניסן

פרשת צו

שבת הגדול

גליון י"ד (תרנ"ג)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

בחקליון, ניו יארק

417 סרוי עוועניו

הי' תהא שנת נפלאות גדולות

צ"א שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ושלש ובריאה

ב"ה

פרשת צו

יום הבהיר י"א ניסן

צ"א לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

- 5 הערה בלקו"ש
- 8 עונג וכבוד שבת

אגרות קודש

- 10 פסחו של משה לכל ישראל
- 12 מצות אכילת קרבן פסח

חסידות

- 14 ה"חללי" שלפני הצמצום
- 15 מלכא לא מתחלף

פשוטו של מקרא

- 18 בפירש"י לא תבערו אש
- 18 בפירש"י ויברך אותם משה
- 19 תמ"י שפירש"י פרשתינו

רמב"ם

- 23 תיקון טעות

נגלה

- 24 "הואיל ונפיק מפומי דרב כהנא"

28 קריאת רבו לתורה
30 הערה בשולחן השלם
30 הערה בשו"ע
32 בדין הסיבה

שונות

34 "היום יום"

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

הערה בלקו"ש

הרב עקיבא גרשון וואגנער
ר"מ בישיבה

בלקו"ש חייב פרי צו הערי 34 מביא השאילה "אם אי בסכנה בזמן שאינו במצוות ויצא מהסכנה בזמן שמתחייב במצוות (נתגדל או נתגייר וכו') אם הולכים בתר זמן הסכנה ופטור מקרבן תודה או בתר זמן היציאה וחייב בקרבן תודה".

והנה בהשקפ"ר לכי י"ל דתלוי בזמן חלות חיוב ההודאה, דאם חל עליו החיוב בהיותו בסכנה שיודה לכשיצא, אי"כ אם בהיותו בהסכנה הי"ה זמן פטור אצלו אי"כ לא חל עליו החיוב, אבל אם נימא שחל עליו החיוב רק ביציאתו מהסכנה, אי"כ צריך רק שיהי בר חיובא בזמן שיוצא מן הסכנה. [ולכי י"ל עוד נ"מ למעשה בבי אופנים אלו בנוגע לברכת הגומל דהנה עיי בתשובות בענין מי שהכניס אי"ע לסכנה שלא כהילכתא (או מאבד עצמו לדעת וכיו"ב) אי מברך ברכת הגומל או לא, דיש שכתבו דאינו מברך משום שאי"ז מברך אלא מנאץ, ולכי י"ל דתלוי בבי האופנים הנ"ל, דאם חיובו הוא על שעת הסכנה, אז שייך בזה הסברא דאין זה מברך אלא מנאץ, משאי"כ אם חיובו הוא אך ורק על שעת יציאתו מהסכנה, ואכמ"ל]

והנה עיי לקו"ש שם (הערה 33) שמבאר אמאי לפעמים כתוב בגמ' ובפוסקים "שנתרפא" "שיצא" וכיו"ב ולפעמים לא, עיי. והנה שם הכוונה שאין לדייק מזה שלפעמים החיוב לברך בפועל הוא קודם יציאתו מהסכנה לגמרי, כי להלכה בכל הדי אינו מברך עד שעת יציאתו מהסכנה, וכמבואר להל' בהפוסקים, ועיי בגמ' בפרש"י בד"ה ארבעה חייבין להודות "כשיוצאין מן הסכנה" (ובפרש"י שעל הרי"ף "כשניצולין"), ועיי בב"ח רי"ס רי"ט דלכן נתנו הסימן "וכל החיי"ם יודוך סלה" להורות שכל הדי אינם מברכים אלא כשיוצאין מן הסכנה, עיי.

אמנם לכי עדיין אפשר לדייק מלי הגמי ומלי הפוסקים דישנם חילוקים בהדי שצריכים להודות בנוגע לזמן חלות החיוב וכדלהלן:

דהנה ז"ל הגמי בברכות (נד:) אמר ר"י אמר רב ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהי' חולה ונתרפא ומי שהי' חבוש בבית האסורים ויצא ע"כ.

והנה בנוגע להדיוק שיורדי ימים והולכי מדברות נאי בלי רבים ואילו חולה וחבוש נאי בלי יחיד מבואר בלקו"ש הני"ל (בהפנים סוס"א) משום שבימים ומדבריות און דרך לאדם להלך יחידי משא"כ חולה וחבוש, אמנם יש כאן עוד דיוק שביורדי ימים והולכי מדבריות נאי בלי הווה "יורדי" ו"הולכי", והיינו דקאי בהזמן שהוא יורד ימים והולך מדבריות, ואילו בחולה וחבוש נאי בלי עבר "מי שהי' .. ונתרפא" ו"מי שהי' ומדבריות חלות החיוב הוא בשעת הסכנה ואילו בחולה וחבוש חלות החיוב הוא רק כשנתרפא וכשיצא.

ודיוק זה הוא גם בהמשך לי הגמי כשמביא הלימודים לכ"א מחם (אף דשם לא נאי "ויצא" בחבוש), דגם שם הלי הוא "יורדי הים מנלן... הולכי מדברות מנלן.... מי שחלה ונתרפא.... מי שהי' חבוש בבית האסורים מנלן וכוי" דגם שם בנוגע לחולה וחבוש נאי בלי עבר ובימים ומדבריות בלי הווה, אף שיש שינויים בהלשון.

דיוק זה הוא גם בלי הרי"ף והרא"ש (אלא שהרא"ש הוסיף "ויצא" גם לענין בית האסורים גם היכא דליתא בגמי), ועדיין בשאר ראשונים שעל אתר שם (כמו מאירי ושיט"מ).

גם בטושו"ע סי' רי"ט מדוייק כן, (אף שבכללות שינו מלי הגמי, וגם כתבו "ויצא" לענין כל הדי') דז"ל ארבעה צריכין להודות יורדי הים כשעלו ממנו והולכי מדברות כשיגיעו ליישוב ומי שהי' חולה ונתרפא ומי שהי' חבוש בבית האסורים ויצא עכ"ל נמצא דגייכ לענין ים ומדבר כתבו לי הווה ולענין חולה וחבוש כתבו לי עבר, וכי"ה בסדר ברה"י לאדה"ז פ"ג ס"ב.

ברמב"ם (פ"י הי"ח מהלי ברכות) כי בכולן לי הוה, אולם גם בלשונו מדוייק ענין זה, שכי' וז"ל ארבעה צריכין להודות חולה

שנתרפא, וחבוש שיצא מבית האסורים, ויורדי הים כשעלו, והולכי דרכים כשיגיעו ליישוב כנ"ל, הרי דבחולה וחבוש כי "שנתרפא" ו"שיצא", שהחיוב הוא אחרי שכבר נתרפא וכבר יצא, ואילו בים ומדבר כי "כשעלו" ו"כשיגיעו", שחלות החיוב הוא כבר בהיותו בסכנה שיברך כשיצא ממנה,

דמכ"ז ה"י אפשר למידק דיש חילוק בנוגע לזמן חלות החיוב בין יורדי ימים והולכי מדבריות, לחולה וחבוש שניצולו (ואף כי קשה לבסס חידוש יסודי כזה בדיוק הלי כהניל, ובפרט שלא נזכרה כלל בנו"כ (ממה שראיתי לע"ע), אמנם מכיוון שבגמ' ופוסקים ישנם כמה שינויי לשונות בנוגע לכמה פרטים, ואעפ"כ בכלם מדוייק ענין זה, אי"כ הלא דבר הוא), וצריך ליתן טעם וסברא בדבר.

והנה סברא לחלק - בכלל - בין יורדי הים והולכי מדבר, לחולה שנתרפא וחבוש שיצא, מצינו כבר בשו"ת החת"ס חאו"ח סי' נ"א שכותב לחלק כי יורדי הים ומדבר האדם הכניס אי"ע לסכנה, ואילו חולה וחבוש ה"ה סכנה שבאה עליו מלמעלה (ועיי' שמבאר עפ"ז סדר הענינים שבגמ').

ועל דבריו יש להוסיף דחילוק זה מדוייק בקראי גופא, שבחבוש בבית האסורים נא' "כי המרו אמרי א-ל ועצת עליון נאצו" וכן בחולה נא' "אווילים מדרך פשעם ומעוונותיהם יתענו", ואילו בשאר הדי לא נזכר חטא ועון, וכמו שכבר עמדו בזה הראב"ע והרד"ק על אתר שם, ואילו לסברת החת"ס אי"ש, דחולה ובית האסורים שבאו מן השמים, בהכרח שבאו על עבירות, ואילו יורדי ימים והולכי מדבריות שהאדם עצמו מכניס אי"ע להסכנה אין הכרח שבא על עבירות שבידו.

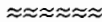
איברא דלפמ"ש בפוסקים בביאור הנוסח "הגומל לחייבים טובות", שממה שנסתכן ה"ז רא"י שיש בידו עבירות והוא חייב, ואי"כ לפי הני"ל מהו הנוסח "חייבים" בים ומדבר, דהרי מבואר בפוסקים דמברך בהם אפי" לא קרה שום סכנה (עי' ביאור הלכה רי"ס רי"ט, וכן מבואר בכף החיים בשם עמודי אש ושד"ח)? הנה כבר עמד בזה בשו"ת אבני"ז חאו"ח סי' ל"ט ופ"י דבזה שמכניס עצמו לסכנה ה"ה חייב ע"ש, ובאמת גם זה מתאים עם מה דקראי דייקי כנ"ל, שבחולה וחבוש הוזכר חייב מכיון שהוא חייב ובעל

עבירה בענינים אחרים, משא"כ ים ומדבר שאי הוא "חייב" ובעל עבירה אלא בענין זה גופא לא הוזכר בפסוק חייב.

ואולי אפשר לבאר זה גם באו"א קצת, דהרי מכיון שימים ומדברות הם בגדר סכנה אי"כ פשיטא שלא היי נכנס בהם אם לא לצורך גדול (דאז הוי זה ההיתר כידוע הראיי מהפסוק "ואליו הוא נושא את נפשו"), וא"כ אפ"ל דהא גופא שנצטרך להכנס לסכנת ים ומדבר, הייז משום שהוא חייב (וע"ד המבואר סוף קידושין -בנוגע לצער- ואני כו' אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וכו') וק"ל.

עכ"פ עפכ"ז לכו יש להוסיף עוד דבים ומדבר אין לומר שההודאה הוא על שהקב"ה הוציאו מהים ומהמדבר, דכיון שהוא בעצמו חכניס אי"ע לשם מה שייך לברך להקב"ה על שהוציאו משם, אלא לכו צ"ל שההודאה הוא על שבהיותו בים ובמדבר לא ניזק, משא"כ בחולה וחבוש שההודאה הוא על שנתרפא מהחולי ועל שיצא מבית האסורים.

וא"כ איכא סברא טובא בדבר דבחולה וחבוש מכיון שמודה ומברך על שנתרפא מחליו ועל שיצא מבית האסורים, אי"כ לא חל חיוב הברכה וההודאה עד לאחר שנתרפא או יצא, משא"כ ביורדי ים והולכי מדבר, מכיון שהברכה וההודאה הוא על שבהיותו בים ובמדבר לא ניזק, אי"כ חל חיוב הברכה מיד בתחלת היותו בים או במדבר בלי נזק [ולהעיר דע"פ הסברא בלקו"ש שם הערה 24 היי צ"ל החיוב בעיקר בהתחלה], ורק שהזמן שמחוייב לברך בפועל הוא רק ביציאתו מהסכנה לגמרי, דהיינו כשיצא מהים או מהמדבר, וא"ש.

עונג וכבוד שבת

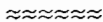
הת' אליעזר רפפורט
בני ברק ארה"ק

בספר שלחן המלך עמי קס"ח הביא שם על הא דאיתא בשו"ע רבינו הזקן סי' רמ"ב סעיף א' שמצוה לכבד את השבת בכסות נקייה ולענג השבת באכילה ושתיה. והביא הפסוק וקראת לשבת

עונג לקדוש הי' מכובד. ובהערות שם הביא קושית כ"ק אדמו"ר שליט"א, דהלא בגמי' נלמד כבוד שבת - מהמשך הפסי': "וכיבדתו", וא"כ מדוע השמיט אדמו"ר הזקן את סוף הפסוק: וכיבדתו - מכאן. וכתב דמקור ההלכה היא ברמב"ם, וגם הרמב"ם השמיט את התיבה: וכיבדתו. אלא שנשאלת השאלה, מדוע הרמב"ם עצמו השמיט את סוף הפסוק, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נשאר בצע"ק.

ויש לתרץ אולי על פי כללי הרמב"ם עמ' 79 שאין הרמב"ם נורג לתביא פסוקים וכו' מהם נלמדו ההלכות, כאשר הוא חורג מדרכו זו רוצה הוא להשמיענו בכך פרטים מיוחדים הנוגעים להלכה. ובהמשך סעי' 4: כאשר הרמב"ם מצטט פסוק ואינו חותם ב- "וגו'" מהווה דבר הוכחה שלדעתו אין המשך הפסוק נוגע להלכה שבה הוא עוסק ודי לו בתיבות המצוטטות. ובסעי' 5 המשיך: האמור היינו גם כאשר הרמב"ם משמיט את התיבה האחרונה שבפסוק.

ולפי'ז י"ל אולי שהרמב"ם הביא פסק זה כדי לחדש לנו פרט בהלכות עונג שבת וכבוד שבת, והוא כי ישנם כמה וכמה מצות בתורה בענין כיבוד, כגון כבד את אביך ואת אמך, וכבוד תלמידי חכמים ולכבד את בית המקדש ובתי הכנסת וכו' ולכן מבאר לנו הרמב"ם כאן שכאשר מכבדים השבת, הרי שצריך לכבד אותה מצד שהיא קדוש הי' ככתוב: לקדוש הי' מכובד וכעין מה שכתב רש"י בפרשת כי תשא (פרק ל"א פסוק י"ג) על הפסוק: אך את שבתתי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדרתיכם. וכתב רש"י: אות גדולה היא ביננו שבחרתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה. עכ"ל. כלומר השבת הוא בעצם של הקב"ה לבדו, ונתנה לנו במתנה. נמצא שנתווסף כאן פרט במצות כבוד שבת, דהיינו שצריך לכבד את השבת כלקדוש הי' מכובד וכמתנה שקבלנו מקוב"ה בעצמו. ופרט זא מתבאר דוקא בתחילת הפסוק בלי ההוספה של וכבדתו, כי לא נזכר שם הפרט הזה. ולפי'ז יתורץ היטב מדוע ברמב"ם לא הביא את סוף הפסוק וכבדתו, היות שלא נתבאר שם הדבר הנ"ל, ורק בתחילת הפסוק מתבאר שצריך לכבד את השבת בתור "לקדוש הי' מכובד", שבכיבוד שבת ועונג שבת שלנו, אנו מכבדים את הקב"ה.

א ג ר ו ת ק ו ד ש

פסחו של משה לכל ישראל

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

באגרות קודש חיי"א עי' קע"ה כתב וזלה"ק: מה שהביא פירוש היפה תואר שנמולו ביום דערב פסח ולא בלילה, וגדולה מזה נמצא בריב"א (פי' בא) שנמולו מבעשור לחודש - הנה אין לפרש כזה בשמו"ר שציינתי שם (בהגש"פ עי' מ"ב והוא בשמו"ר פ"ט, ה, ובשהש"ר פ"א, יב, פ"ג, ה), כי שם כתוב בפירוש שרק לאחר שהריחו ריח צלי הפסח שצלה משה נמולו, ובתנ"ל י"ל שזה מדרשות חלוקות, או שכתות כתות היו. וקושייתו איך נמנו על הפסח ואכלו אותו כו' ורוצה לדמות זה לגר שנתגייר כו' - לא נראה לי הדמיון, כיון שבמצרים נצטוו בפסח כולם להקריב קרבן פסח. ומה שאכלו בפסחו של משה י"ל שמנה את כולם מה"ט על פסחו הוא, והרי זכין לאדם בכגון דא, ובפרט בפסח מצרים שכמה ענינים מחודשים בו, וקשור בהגאולה והצלה ממכת בכורות, וכהלשון ופסח ה' שבזה כולם שווים עכלה"ק, וראה גם בסי' בצל החכמה עי' 323 עדי"ז, וראה גם בפירש"י (פי' בא יב, ו) שכתב בהדיא: "שמלו באותה הלילה".

ויש להעיר מדעת הר"ש בספרא פי' צו פ"ט פ"ג דליכא איסור כלל לאכול שלא למנויו שהרי לא מצינו ע"ז לא לאו ולא עשה, והא דתנן דאינו נאכל אלא למנויו היינו דאינו יוצא ידי"ח במצות אכילה שלא למנויו, אבל אם כבר יצא ידי"ח, יכול לאכול גם מפסחו של חבירו עיי"ש בארוכה, וראה בסי' כנסת הראשונים זבחים נו, ב, שהוכיח שכן הוא גם דעת הרמב"ם שכתב ברפ"ב מהלי ק"פ שאין שוחטין את הפסח אלא למנויו, ולא כתב כלשון המשנה זבחים נו, ב, דאינו נאכל אלא למנויו עיי"ש, וכן הוא בחי' הגרי"ז יוסקביץ (ברורי הלכה) עי' ק"ח, ושלא כמ"ש בכס"מ שם פ"ט ה"ז בשיטת הרמב"ם שיש איסור עשה לאכול שלא למנויו, וראה גם בחי' הגרי"מ זעמבא הי"ד סי' ד' שכ"כ, וכ"כ הגרי"י פערלא בסהמ"צ ח"יב ל"ת קע"ה (קצד, ד) ובקובץ דגל התורה מז, א. דלפי שיטה זו י"ל דלא קשה איך אכלו מפסחו של משה הא הוה שלא למנויו, כיון דליכא שום איסור לאכול שלא למנויו. וראה

או"ח פי בא (יב, מט) שהקשה ג"כ קושיא זו דהלא אין הפסח נאכל אלא למנויו ובפרדס יוסף שם בפי מ"ד תירץ כהני"ל.

אבל בהמשך המדרש שם כתב ד"נתערב דם הפסח בדם המילה והקב"ה עובר ונוטל כאו"א ונושקו ומברכו שנאמר ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך וגוי חיי בדם פסח חיי בדם מילה", משמע שהי' בזה קיום מצות פסח ולא סתם אכילה מקי"פ, ולא כהני"ל.

ובסי' הגרי"ז על התורה (פי בא) הביא מדרש הנ"ל ומוכיח מזה שמלו אי"ע בלילה כני"ל, ולפי"ז הרי נמצא דבשעת עשיית הפסח עדיין ערלים היו, ובעי"כ מוכרחים לומר דהפרשה הזו דזאת חקת הפסח וכו' שכתוב שם דמילה מעכבת עשיית הפסח נאמרה לאחר שכבר עשו ישראל פסחיהן, ובשעת עשי' עוד לא נאמר הדין דערלות מעכבת בעשיית הפסח, והיו הפסחים כשרים אף שנעשו בערלות, וברש"י שם (יב, מג) כתב דבי"ד בניסן נאמרה פרשה זו, ואפי"ל דנאמרה לו בי"ד לפני חשיכה והוא אמרה לישראל בלילה כמבואר במדרש הנ"ל, ולפי"ז תירץ הא דאיתא בתוספתא פסחים פי"ח דאחד פסח מצרים ואחד פסח דורות מי שהיו לו עבדים שלא מלו ושפחות שלא טבלו מעכבין אותו מלאכול בפסח, ולכאורה למה כתב רק דמעכבת האכילה ולא העשי', ולהני"ל מובן דבפסח מצרים באמת לא הי' ערלות מעכבת עשיית הפסח עכתי"ד. ולפי"ז יש לבאר מייש רש"י וכן הוא במדרש "דם פסח ודם מילה" כיון דעכ"פ עשיית הפסח הי' לפני דם מילה, ועי' גם לקו"ש חיי"ז ע"י 521 שכן דייק ממדרש הנ"ל וז"ל: פון מדרש ובפרט אין שהייש רבה איז משמע אז משה רבינו האט בכלל ניט איבערגעגעבן צו אידן דעם ציווי "וכל ערל לא יאכל בו" ביז ביינאכט ווען די אידן זיינען געקומען בעטן ביי משה'ן "האכילנו מפסחך" עכ"ל.

דלפי"ז יש לתרץ דבאמת עשו כאו"א פסח שלהם בערלות, אלא שלא היו רוצים למול אי"ע, ולכן גזר הקב"ה לד' רוחות העולם שיהיו נושבות מריחות שבגי"ע ונדבקו בפסחו של משה, ולכן באו ורצו לאכול מפסחו של משה, ולזה אמר להם שימולו אי"ע בכדי שיוכלו לאכול מפסחו, וכני"ל לשיטת הר"י דליכא איסור אכילה בשלא למנויו, ובמילא כאשר כבר מלו אי"ע, כבר אכל כאו"א מפסח שלו שהי' מנוי עליו ושפיר הי' כאן מצות אכילת קי"פ ונתערב דם פסח עם דם מילה. ולפי"ז לא קשה ג"כ מהשקו"ט בסי' בצל החכמה שם דבפסחו של משה לא הי' כזית לכאו"א מישראל עיי"ש, דלהני"ל ניתא כיון דקיום מצות אכילה בכזית הי' בפסח דיליה.

אבל אכתי קשה להשיטות דסב"ל שיש איסור אכילה בפסח שלא למנויו כמ"ש בראב"ד הל' קי"פ פ"ט ה"ז וכן ברש"י פסחים ע"ב, ד"ה אין ובתוס' פסחים פ"א, ד"ה שה ור"ן נדרים לו"א, ד"ה א"ר זירא, דלפ"ז איך אכלו מפסחו של משה? ובוה ודאי צריך לתרץ כנ"ל בהאגרת, דמשה מינה כאו"י"א על פסחו מתורת זכי דזכין לאדם שלא בפניו, והאור החיים שם תירץ דע"ז שנמולו נעשה פסחו של כאו"י"א מבושם כמו של משה ואכלו מפסחיהם שלהם.

מצות אכילת קרבן פסח

ג. בלקו"ש חט"ז פי בא (ב) סעי' ב' מקשה למה מנה הרמב"ם מצות אכילת קרבן פסח למצוה בפני עצמה ולא נמנה ביחד עם מצות שחיטת קרבן פסח, גם מאי שנא מקרבן חטאת דהרמב"ם אינו מונה מצות אכילת חטאת למצוה בפ"ע אלא נכללת במצות אכילת קדשים וא"כ מאי שנא אכילת קרבן פסח שנמנה למצוה בפ"ע ולא נכללה במצוה הכללית דאכילת קדשים? ומבאר בסעי' ג' (עפ"י לשון הרמב"ם) דמצות אכילת קרבן פסח כיון שיש בו כמה תנאים מיוחדים שיהי צלי ובבית אחד ועל מצות ומרורים כו', גם יש לה זמן מיוחד בליל ט"ו דוקא לכן נעשה זה למצוה בפני עצמה עיי"ש בארוכה, ובהערה 33 כתב דמ"מ מלבד המצוה דאכילת קרבן פסח יש באכילת פסח גם מצות אכילת קדשים כמ"ש בכמה אחרונים עיי"ש, וראה גם באגרות קודש שם ח"י"א ע"י שט"ו.

והנה בפסחים ג"א, איתא ודין הוא זבחים נאכלים ליום אחד ולילה אחת מה להלן לילה אחר היום כו', וברש"י שם הביא דוגמא לזה מקרבן תודה וגם מקרבן פסח שנאכל בליל ט"ו והשחיטה הוא ביום י"ד עיי"ש, ובצ"ח שם הקשה דמה שייך כאן קרבן פסח, דלכאורה הא דאכילת ק"פ הוא בליל ט"ו אין זה משום דהלילה הולך אחר היום, דהרי ביום י"ד גופא אסור באכילה, וצריך רק בליל ט"ו, נמצא דזהו גז"ה"כ מיוחד דאכילת ק"פ צ"ל בליל ט"ו ואינו דומה לשאר הקרבנות דנאכלים ליום ולילה דאפשר לאכול ביום וגם בלילה שאחריו משום דהלילה הולך אחר היום?

והנה לדעת רבי אלעזר בן עזריה הפסח נאכל מן התורה עד חצות (כמבואר בברכות ט"א, ובסוף פסחים) ויש שקו"ט לראב"ע מתי נעשה הפסח לנותר מן התורה בחצות או בעלות השחר, דבפסחים קכ"ב, איתא דלראב"ע הפסח אחר חצות הוה נותר ומטמא

את הידים, ומהרשבי"ם שם משמע דהוה מן התורה כיון דאי אפשר לאכלו אחי"כ, אבל בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' א') כתב דזהו רק מדרבנן שלא יתרשלו באכילתו תיקנו שיהא נותר מדרבנן לטמא את הידים, ובתוספתא פסחים סוף פ"ה איתא דהפסח אינו נאכל אלא עד חצות אבל לא נעשה נותר עד עלות השחר, ודייק בזה בסי' אור זרוע (פסחים סי' רל"א) דזהו לפי ראב"ע, (דאף דלרבנן תיקנו חכמים לאכלו עד חצות משום הרחקה, מ"מ לא שייך לומר בזה הלשון "אלא" דמשמע דהוה מן התורה וכראב"ע) ומ"מ מבואר דאינו נותר עד עלות השחר, והאו"ז הקשה דהרי בגמ' פסחים מבואר כנ"ל דלראב"ע נעשה נותר בחצות, ולפי הרמ"ע מפאנו אי"ש דבתוספתא הכוונה לדאורייתא, דגם לראב"ע לא נעשה נותר עד עלות השחר. (וראה אגרות קודש ח"כ עי' ע"ח).

והנה בזבחים נו"ב, פליגי ריו"ח וחזק"י לגבי שלמים שנאכלים לשני ימים ולילה אחד, דבליל ב' אסור לאוכלו אלא דאינו טעון שריפה עד הבוקר, אם הוא נותר בכרת בליל ב', דריו"ח סב"ל שיש אז כרת, וחזק"י סב"ל דפטור כיון דלא אינתיק לשריפה עיי"ש. ולכאורה לפי ריו"ח תקשי תוספתא הנ"ל לפי ראב"ע, דלשיטתו דמאז דנפקע מצות אכילה הי"ז נותר בכרת, אי"כ גם לפי ראב"ע הי' צ"ל כן דמחצות שנפקע מצות האכילה נעשה נותר, ובתוספתא מבואר דאינו נותר מה"ת עד עלות השחר?

ולפי הנ"ל י"ל דכיון שנת' שבאכילת קרבן פסח יש בו ב' דינים הא' מצות אכילת ק"פ, והב' מצות אכילת קדשים שהוא כמו כל קדשים קלים שיש מצוה באכילתם **ליום ולילה**, (וכן מובא בשם הגר"ח), ואף דלפ"ז הי' צ"ל דגם לראב"ע מותר לאכלו אחד חצות מצד מצות אכילת קדשים והרי נת"ל דאינו כן אלא הוה נותר מדרבנן, י"ל בזה דבק"פ גילתה התורה דאפשר לאכול קרבן זו מצד קדשים קלים דוקא באופן שיש בו גם מצות אכילת קרבן פסח, וכיון דבחצות נפקע מצות אכילה מצד קרבן פסח במילא שוב אי אפשר לאכלו גם מצד קדשים קלים, ולפ"ז מבואר הטעם דלא נעשה נותר עד עלות השחר כהתוספתא, דהן אמת דמצות אכילת קרבן פסח נפקע, אבל עדיין יש על הבשר הדין דקדשים קלים שנאכלים ליום ולילה, ואף דלפועל אי אפשר לאכלו הי"ז ע"ד אריה הוא דרביע על הגברא מצד קרבן פסח, אבל מצד עצם הקרבן הי"ה נאכל ליום ולילה כמו בכל קדשים קלים, ולא קשה לריו"ח משלמים ששם בלילה הב' נפקע מצות אכילתו לגמרי גם מצד החפצא דחקרבן.

ולפייז יש לתרץ קושיית הצליח על רשיי שפיי ההוי"א בגמ' שם דנלמוד מקרבן פסח שנאכל ליום ולילה והקשה הצליח דבקי"פ אינו כן כני"ל, דלפי הני"ל אפי"ל דאהי"נ דבפועל אי אפשר לאכלו ביום י"ד כדכתיב בקרבן פסח ואכלו וגו' **בלילה הזו**, מיהו כ"ז הוא דין מצד קי"פ בלבד, אבל מצד קדשים קלים שבו הי"ה נאכל ליום ולילה, דזהו דין בעצם החפצא דקרבן, אף דבפועל מצד הגברא אי אפשר לאכלו מצד קי"פ שבו, ושפיר יש הוי"א ללמוד לשלמים בנוגע ללילה ה'י, וראה הערות וביאורים גליון קפי"ג ע' כ' בביאור שיטת רשיי באופן אחר.

■ ■ ■

ח ס י ד ו ת

ה"חלל" שלפני הצמצום

הרב אלישיב קפלון
כפר חב"ד ארה"ק

בהמשך למשי"כ "בחפזי" בגליון דפי' ויקי"פ בשלילת הלשון "ממלא כל החללי", הנה (כפי שכו"כ העירו) נמצא לשון זה במקומות רבים !?

ויש להוסיף (בהקושיא), שעצם העובדא שיש צורך לשלול לשון זה (כפי שהבאתי בגליון הני"ל ובני ישראל תשלי"ג) מורה שיש **נתינת מקום** לומר הלשון "חללי" גם קודם הצמצום.

והיבאור בזה, ובהקדים:

במאמרי ובשיחות חודש שבט תשמ"ה ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א שישנם צמצומים לפני הצמצום הראשון שנוכר בעי"ח, וההכרח לזה, כיון שכללות המשכת האור (גם לפני הצמצום) הוא באין ערוך לגבי המאור וכו' (עיי"ש) ולכן צריך לומר שגם כדי שיהי' המשכת האור שלפני הצמצום הראשון צ"ל צמצום. וכמשנית גם בד"ה באתי לגני דשי"פ בשלח שנה הני"ל:

"ומובן דמכיון שגם האור שלפני הצמצום הוא בבחי' גילוי (בבחי' מציאות אור) ובפרט שהגילוי שלו הוא באופן ששייך לעולמות [וכמובן גם ממייש בעי"ח "דכאשר אואייס הי' ממלא את מקום החלל לא הי' אפשר להיות מציאות העולמות, שזה מורה שהגילוי דאוא"ס שייך למציאות העולמות באופן של שלילה עכ"פ"], שאופן המשכתו מבחי' האור הכלול הוא עיי ענין של צמצום". עכ"ל.

ועפ"ז אולי אפשר לומר שיש מקום גם לפני הצמצום לענין של חלל כביכול, כי אף שהי' מלא באור אין סוף, מ"מ, מצד הנתינת מקום שיש באור זה בדרך שלילה עכ"פ (כני"ל) אפשר לקרוא לזה בשם חלל (עייש).

ועוד (ועיקר):

מובא בכ"מ שישנו האור שהי' ממלא מקום החלל, ויש האור שלמעלה מהאור שהי' ממלא מקום החלל, ועפ"ז מוכח, שיש מדריגה ביאור שלפיה"צ שמצד שייכותה לענינים שאחה"צ נקי' ממלא מקום החלל (דאם לאו - מהו החילוק בין מדרי' זו למדרי' שלמעלה הימנה) (וראה ד"ה אדם כי יהי' רס"ו בענין מדריגת ההשערה בכח). ויש מדריגה שלמעלה משייכות זו כו', ויש שהאריך ואכ"מ.

~~~~~

מלכא לא מתחלף

הרב מיכאל ח. גאלאמב
 ~ תושב השכונה ~

בד"ה ביום עשתי עשר גוי תשלי"א (סה"מ מלוקט ח"ג ע' צט) מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בארוכה מייש במדרש "משל למלך שנכנס למדינה והיו עמו דוכסין ואיפרכין ואסיטר טילוטין כו' חד אמר אנא נסיב דוכסין לגבי חד אמר אנא נסיב איפרכין לגבי כו' הי' שם פקח אי אמר אנא נסיב מלכא דכולהו מתחלפין ומלכא אינו מתחלף וכו'", והנמשל, שישראל בוחרים בהקב"ה ולא כמו אוה"ע שעובדים למזלות.

והנה בסעי' די מסיק שטעם שהפקח אמר אנא נסיב מלכא, וההפרש בינו לאלו שבחרו בדוכסין כו' הוא, מפני שהעיקר אצל הפקח, אינו המענין דהשפעה שמקבל, כ"א המלך. ועבודתו הוא בשביל ומצד המלך, ולא בשביל התועלת שיחיי' לו מזה. וכן בנמשל, שהעיקר אצל בני ישראל הוא עבודת ה', וזה חשוב אצלם יותר מההשפעה (אף שגם הם יכולים לקבל מהקליפות לפי שעה). משא"כ אומה"ע שהעיקר אצלם הוא קבלת ההשפעה מלמע' מבלי שיצטרכו לעבודה וביטול, ולכן הם רוצים בהדוכסין היינו בהמזלות כי בכדי לקבל מלעו"ז לא צריך ביטול. - וזהו גודל הפקחות דישאל, שהם מוותרים על ההשפעה שיכולים לקבל מלעו"ז (שהיא בריבוי גדול) ובחרים בההשפעה מצומצמת שמקדושה.

ואח"כ בסעי' ה', ממשיך, דמאחר שידענו שהסיבה שהפקח רוצה בהמלכא הוא משום שעבודת המלך חשובה אצלו וכו' (כנ"ל), מהו הפ"י בהמדרש שהפקח רוצה בהמלך מפני ד"כולהו מתחלפין ומלכא לא מתחלף".

ומבאר בסעי' ה' (וראה גם סוף סעי' ו') שפ"י הדברים "כולהו מתחלפין כו"י הוא, שמכיון שמתחלפין אינם אמיתיים, ואף אם יהי' תועלת לקבל מלעו"ז מ"מ ישראל מותר ע"ז, ובחר באלקות כי אלקות הוא האמת שחי' וקיים ונצחי (לא מתחלף, ואף אם היא השפעה מצומצמת). ולא מצד שהוא יקבל תועלת כ"א מפני שהוא האמת.

ונמצא שטעם בחירת הפקח בהמלך הוא כי הוא אמת ולא מתחלף משא"כ האכסין. ועד"ז בנמשל שהקליפות הם בחי' מות וטומאה, ואין להם קיום מתחלפין, ורק אלקות הוא חי וקיים כו' ולא מתחלף.

ב. אמנם עפ"י יש לעיין משנת' בסעי' ז, שגודל הפקחות של זה שאמר אנא נסיב מלכא הוא [לא רק שאינו רוצה בהשפעת המזלות כ"א באלקות, אלא] גם למע' מזה, - שאינו רוצה גם בגילויים כ"א בעצמותו ית' - ובלי אדה"ז "ניט דאיין עוה"ב כו"י... מער ניט אז ד"ך אליין", - (וכמו שמבאר שם שאם רצונו הוא בגילויים, יתכן שישתלשל מזה נתינת מקום של חשיבות לכו"מ, משא"כ כשרצונו הוא בעצמותו ית' (ד"ך אליין) נשלל ענין זה).

והנה, כמו שלעיל בסעי' ה כשביאר הנמשל של המדרש - ביאר
 ם הענין דיכולהו מתחלפין" איך שהוא בהנמשל. עדי"ז צריך
 :ומר לכאורה גם בהמשך הענין שהנמשל קאי גם על למעי' מזה
 זיינו דאנא נסיב מלכא קאי לא רק על הבחירה באלקות ולא
 :לעו"ז, אלא גם על הבחירה בעצמותו ית' ולא בגילויים כנ"ל.
 וא"כ צריך להבין, דהתינת בלעו"ז, מובן לומר שם דיכולהו
 מתחלפין"

י: לעיל יתבטל מציאותם (אבדו עשתנותיו - העי' 34) ומכיון
 יתבטל אינם אמיתיים מות ושקר, - אבל למעלה
 שאינו רוצה בגילויים כ"א בהעצמות) איך יתפרש הענין דכולהו
 מתחלפין.

ג. ואולי יש לבאר בזה, דלמעלי' (בהגילויים שלמע') הפי'
 :ולו מתחלפין הוא שיכולים להתחלף ובמילא, האמת שלהם אינו
 זמת לאמיתו בתכלית כמו העצמות.

והוא ע"פ המבואר בכ"מ שא"ל על אור שאין לו תחלה כיון
 יש לו תחלה והוא המאור וכל מציאות האור, וכל המעלות שיש
 :ו, אינו מצד עצמו כ"א מצד העצמות. (ואף שאור קיים ג"כ
 :בחי' קיום עצמי, מ"מ ג"ז הוא מצד דביקותו בהמאור, ומצד
 :צון העצמות להאיר.

ומכיון שהאור תלוי על המאור, והעצמות אינו מוכרח להאיר,
 זרי מצד רצון העצמות, יכול האור להתבטל (ראה שרש מצות
 זתפלה פל"ד "וברצונו למנוע התפשטותה אזי הי"י) כלא הי' -
 בעניינינו יכול להיות "מתחלפין". וא"כ אינו אמת לאמיתתו,
 :מו העצמות שמציאות העצמות מעצמותו ואין לו עילה או סיבה
 זודמת לו ח"ו כמ"ש באגה"ק, ורק עצמותו ית' הוא אמיתית
 ומציאות.

(ובלי הרמב"ם הוא לבדו אמת ואין לאחר אמת כאמיתתו
 כמבואר בהמשך תרצ"ד באריכות) -

(ויש להעיר — ע"פ הכלל מאמרי שדא"ח שייכים לזמן אמירתם
 קץ שם לחושך תשכ"ד סה"מ מלוקט ח"ה) - הרי שמאמר זו נאמר
 י"א ניסן. והרמז בדרך אפשר, שכל ענין של שינויים
 מתחלפין) שייך בהנגלה לעניינינו אבל המלכא לא מתחלף).

פשוטו של מקרא

בפירש"י לא תבערו אש

הרב הערשל וואלדמאן
ברוקלין נ.י.

ברש"י ריש פי ויקהל לא תבערו אש: יש מרבתינו אומרים הבערה ללאו יצאת ויש מרבתינו אומרים לחלק יצאת עכ"ל, והנה בפירוש הרמב"ן וברשב"ם ובאבן עזרא כאן ביארו הטעם שכתבה התורה לא תבערו אש, לומר דאפילו מלאכות של אוכל נפש אסורות בשבת, והם קשורים בעיקר עם מלאכת הבערה כמו אפי' בישול כו' עיי"ש, וצריך ביאור למה לא רצה גם רש"י לפרש כן, דלכאורה היז פירוש שקרוב יותר בפשוטו של מקרא?

ונראה לומר עפ"י מ"ש רש"י לעיל בפי תשא (לא, טו) בדי"ה שבת שבתון וז"ל: לכך כפלו הכתוב לומר שאסור בכל מלאכה ואפילו אוכל נפש כו' אבל יו"ט לא נאמר בו כ"א ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון, אסורים בכל מלאכת עבודה ומותרים במלאכת אוכל נפש עכ"ל, ויש לומר שמקורו הוא ממ"ש לעיל בפי בשלח (טז, כג): "ויאמר אליהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קודש לה' מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו וגו'" דהכא כתוב ג"כ כפל הלשון ובהמשך לזה אומר שצריכים לעשות מלאכת אוכל נפש בערב שבת ולא בשבת, הרי שזהו כוונת ההכפלה לענין מלאכת אוכל נפש, ולפי"ז הרי גם הכא בפי ויקהל כתיב "שבת שבתון" במילא ידעינן כבר שמלאכת אוכל נפש אסורה בשבת, ולכן אי אפשר לרש"י לפרש כהרמב"ן והרשב"ם וכו'.

בפירש"י ויברך אותם משה

ב. בפי פקודי (לט, מג) ויברך אותם משה: אמר להם יה"ר שתשרה שכינה במעשה ידיכם ויהי נועם הי"א עלינו וגו' והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה. עכ"ל. וכבר ביארו המפרשים (ראה שפתי חכמים ועוד) הטעם שהוצרך רש"י להוסיף "ויהוא אחד מ"א מזמורים וכו'" דבמכילתא איתא שישראל אמרו ויהי נועם,

ובכדי לשלול זה בפשוטו של מקרא כתב רש"י שהוא אחד מי"א מזמורים שאמר משה.

אבל לכאורה אכתי צריך ביאור למה הוצרך רש"י להזכיר שישנם י"א מזמורים, והי' אפ"ל בקיצור והוא אחד מהמזמורים שאמר משה? גם יש לדייק בזה גופא למה אמר משה י"א מזמורים לא פחות ולא יותר?

ואפשר לומר (ע"ד הרמז) עפ"י מ"ש בפירוש הרמב"ן כאן דמ"ש בפסוק מ"ב: "כן עשו בני ישראל את כל העבודה" קאי על כלי המשכן, ומ"ש בפסוק זה "את המלאכה" קאי על המשכן עצמו עיי"ש, והנה לפי מ"ש בריש פי' תרומה (ובר"פ ויקהל) יוצא דלבנין גוף המשכן עצמו היו י"א דברים שהוצרכו ע"ז, (דשמן למאור כו' הוא לכלי המשכן), ולפי"ז אפ"ל דזהו הרמז בי"א המזמורים שאמר משה, שקשור למלאכת המשכן שנבנה בי"א דברים.*

* הערת המערכת: וראה לקו"ש חיי"א פי' ויקהל ג'.

תמי' שפירש"י פרשתינו

הרב וועלוול ראזענבלום
~ תושב השכונה ~

בפירש"י ד"ה זאת תורת העלה (ו,ב): ...וללמד על הפסולין איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד שכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולים ואפי' פסולין שאם עלו לא ירדו, עכ"ל.

ובפירש"י ד"ה הוא העלה (שם): למעט את הרובע ואת הנרבע וכיוצא בהן שלא הי' פסולן בקדש שנפסלו קודם שבאו לעזרה, עכ"ל.

והנה דבר זה. שקרבן פסול כשהי' פסולו בקדש שעלה למזבח לא ירד,

וכן קרבן שלא הי' פסולו בקדש, שנפסלו קודם שבאו לעזרה, כגון הרובע והנרבע, שממעטים מפסוק זה

●
 כבר הוזכר בפירש"י שתי פעמים לפני פרשה זו:

עיין בפירש"י בפרשת תצוה ד"ה והיי המזבח קדש (כט, לו): ומה היא קדושתו כל הנוגע במזבח יקדש אפילו קרבן פסול שעלה עליו קדשו המזבח להכשירו שלא ירד מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי כגון דבר שלא הי' פסולו בקדש כגון הרובע והנרבע ומוקצה ונעבד והטרפה וכיוצא בהן ת"ל וזה אשר תעשה הסמוך אחריו מה עולה ראוי אף כל ראוי שנראה לו כבר ונפסל משבא לעזרה כגון חלן והיוצא והטמא ושנשחט במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיוצא בהן, עכ"ל.

ועיין בפירש"י פרשת תשא ד"ה וקדשת אותם (ל, כט): משיחה זו מקדשתם להיות קדש קדשים ומה היא קדושתם כל הנוגע וגוי כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף להפסל ביוצא ולינה וטבול יום ואינו נפדה לצאת לחולין אבל דבר שאינו ראוי להם אין מקדשין ושנוי היא משנה שלימה אצל מזבח מתוך שנאמר (שמות כט, לו) כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי ת"ל כבשים מה כבשים ראוי אף כל ראוי, עכ"ל בנוגע לעניינינו.

[דרך אגב: מה שרש"י אומר "ושנוי היא משנה שלימה אצל מזבח", לכאורה כוונתו להמשנה ריש פרק המזבח מקדש, (דף פג.).

אבל ממה שרש"י מסיים: "ת"ל כבשים מה כבשים ראוי אף כל ראוי", נראה לכאורה שכוונתו הוא להברייתא (שם, פג:).

שהרי הלימוד "מכבשים" לא נזכר במשנה (שם).

ואם כן צריך עיון, האידך מפרש רש"י בפרשתינו "וללמד על הפסולין איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד" וכן "למעט את הרובע ואת הנרבע"

הרי כבר יודעים כל זה ממה שנאמר בפרשת תצוה (כט, לז) "...והי המזבח קדש קדשים כל הנוגע במזבח יקדש".

וכמו שפירש"י שם כל ענין זה באריכות.

ממה שנאמר בפרשת תשא (ל, כט): "וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל הנוגע בהם יקדש", אין קושיא.

ששם מדובר בנוגע לכל כלי המשכן המפורטים שם בפסוקים הקודמים, וכמו שמפרש רש"י שם: "...כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף וכו"

רק שרש"י מפרש שם שענין זה נלמד ממה שנאמר בפרשת תצוה (כט, לז): "כל הנוגע במזבח יקדש".

אבל בפרשת תצוה מדובר רק בנוגע למזבח, ושם נלמד כבר כל הענין, ולמה צריכים לזה לימוד חדש בפרשתינו.

ועוד צריך עיון:

עיינ בתורת כהנים בפרשתינו, וז"ל:

ריה"ג אומר מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני דברים ראויים למזבח ודברים שאינם ראויים למזבח ת"ל כבשים, מה כבשים המיוחדים שהם ראויים למזבח יצא דבר שאין ראוי למזבח, עכ"ל.

הפירוש ב"ת"ל כבשים" הוא, שאחר פסוק (כט, לז) "...כל הנוגע במזבח יקדש", נאמר בפסוק שאחר זה (שם, לח): "וזה אשר תעשה על המזבח כבשים".

וממשיך שם בתורת כהנים:

ר' עקיבא אומר (כני"ל בדברי ריה"ג) ..ת"ל עולה מה עולה מיוחדת שהיא ראוי למזבח אף כל דבר שראוי למזבח יצא דבר שאין ראוי למזבח, עכ"ל.

הפירוש ב"ת"ל עולה" הוא, שאחר פסוק (כט, לו) "...כל הנוגע במזבח יקדש", נאמר בפסוק (שם, מב) "עלת תמיד וגו'".

(עיין בתורה תמימה בפרשת תצוה על פסוק (כט, לו) שהאריך להוכיח שהכוונה ב"ת"ל עולה" הוא לפסוק זה).

ועיין בפירוש התורה והמצוה להמלבי"ם בתורת כהנים, שמפרש פלוגתת ריה"ג ור' עקיבא, וז"ל:

ומפרש וזה אשר תעשה על המזבח (שיקדש הנוגע בו) שרק אם הוא דבר הדומה להנזכר בפרשה זו אז יקדש.

ובזה פליגי איזה שם עיקר בפי' זו שעליו רומז בכינוי זה.

דעת ריה"ג ששם כבשים עיקר שהוא הסמוך אל מלת וזה.

ור"ע ס"ל ששם עולה עיקר שהוא שם הקרבן הנזכר בפרשת עולת תמיד לדורותיכם (כט, מב - הכותב)

ומפרש בגמרא (סנהדרין דף לד ע"ב זבחים דף פג ע"ב) דאיכא בינייהו עולת העוף, שלר"ע שאמר מה עולה וכוי גם עולת העוף לא תרד (משא"כ לריה"ג שיליף מכבשים, בהמה ולא עוף - הכותב) עכ"ל פירוש התורה תמימה.

וממשיך שם בתורת כהנים:

ר' יהושע אומר כל הראוי לאישים אם עלה לא ירד שנאמר היא עולה על מוקדה מה עולה שהיא ראוי לאישים אם עלתה לא תרד ד' כל דבר שהוא ראוי לאישים אם עלה לא ירד, עכ"ל.

ועיין בפירוש התורה והמצוה להמלבי"ם שם שמפרש וז"ל:

ודעת ר' יהושע שמלות על מוקדה שייכים אל התנאי אם העולה מוקדה (ר"ל על האישים) אז יהי על המזבח ולא ירד ואם ו ניתן לאישים ירד... לאפוקי דם ונסכים שאינם לאישים, ל.

הפירוש ב"ת"ל עולה" הוא, שאחר פסוק (כט, לז) "...כל הנוגע במזבח יקדש", נאמר בפסוק (שם, מב) "עלת תמיד וגו'".

(עיי' בתורה תמימה בפרשת תצוה על פסוק (כט, לז) שהאריך להוכיח שהכוונה ב"ת"ל עולה" הוא לפסוק זה).

ועיי' בפירוש התורה והמצוה להמלבי"ם בתורת כהנים, שמפרש פלוגתת ריה"ג ור' עקיבא, וז"ל:

ומפרש וזה אשר תעשה על המזבח (שיקדש הנוגע בו) שרק אם הוא דבר הדומה להנזכר בפרשה זו אז יקדש.

ובזה פליגי איזה שם עיקר בפי' זו שעליו רומז בכינוי וזה.

דעת ריה"ג ששם כבשים עיקר שהוא הסמוך אל מלת וזה.

ור"ע ס"ל ששם עולה עיקר שהוא שם הקרבן הנזכר בפרשת עולת תמיד לדורותיכם (כט, מב - הכותב)

ומפרש בגמרא (סנהדרין דף לד ע"ב זבחים דף פג ע"ב) דאיכא בניניהו עולת העוף, שלר"ע שאמר מה עולה וכו' גם עולת העוף לא תרד (משא"כ לריה"ג שיליף מכבשים, בהמה ולא עוף - הכותב) עכ"ל פירוש התורה תמימה.

וממשיך שם בתורת כהנים:

ר' יהושע אומר כל הראוי לאישים אם עלה לא ירד שנאמר היא העולה על מוקדה מה עולה שהיא ראוי לאישים אם עלתה לא תרד כך כל דבר שהוא ראוי לאישים אם עלה לא ירד, עכ"ל.

ועיי' בפירוש התורה והמצוה להמלבי"ם שם שמפרש וז"ל:

ודעת ר' יהושע שמלות על מוקדה שייכים אל התנאי אם העולה על מוקדה (ר"ל על האישים) אז יהי' על המזבח ולא ירד ואם אינו ניתן לאישים ירד... לאפוקי דם ונסכים שאינם לאישים, עכ"ל.

הרי כבר יודעים כל זה ממה שנאמר בפרשת תצוה (כט, לז) "...והיי המזבח קדש קדשים כל הנוגע במזבח יקדש".

וכמו שפירש"י שם כל ענין זה באריכות.

ממה שנאמר בפרשת תשא (ל, כט): "וקדשת אתם והיו קדש קדשים כל הנוגע בהם יקדש", אין קושיא.

שם מדובר בנוגע לכל כלי המשכן המפורטים שם בפסוקים הקודמים, וכמו שמפרש רש"י שם: "...כל הראוי לכלי שרת משכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף וכו'".

רק שרש"י מפרש שם שענין זה נלמד ממה שנאמר בפרשת תצוה (כט, לז): "כל הנוגע במזבח יקדש".

אבל בפרשת תצוה מדובר רק בנוגע למזבח, ושם נלמד כבר כל הענין, ולמה צריכים לזה לימוד חדש בפרשתינו.

ועוד צריך עיון:

עיין בתורת כהנים בפרשתינו, וז"ל:

ריה"ג אומר מתוך שנאמר כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני דברים ראויים למזבח ודברים שאינם ראויים למזבח ת"ל כבשים, מה כבשים המיוחדים שהם ראויים למזבח יצא דבר שאין ראוי למזבח, עכ"ל.

הפירוש ב"ת"ל כבשים" הוא, שאחר פסוק (כט, לז) "...כל הנוגע במזבח יקדש", נאמר בפסוק שאחר זה (שם, לח): "וזת אשר תעשה על המזבח כבשים".

וממשיך שם בתורת כהנים:

ר' עקיבא אומר (כ"ל בדברי ריה"ג) ..ת"ל עולה מה עולה מיוחדת שהיא ראוי למזבח אף כל דבר שראוי למזבח יצא דבר שאין ראוי למזבח, עכ"ל.

וממשיך שם בתורת כהנים:

רבן גמליאל אומר היא העולה על מוקדה על המזבח מה עולה שהיא ראוי למזבח אם עלתה לא תרד כך כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד.

אין בין דברי רבן גמליאל לדברי ר' יהושע אלא הדם והנסכים שרבן גמליאל אומר לא ירדו ור' יהושע אומר ירדו, עכ"ל התורת כהנים.

ועיין שם בתורת כהנים שיש שם אריכות בזה.

ונמצא לפי זה דבר תמוה לכאורה שמה שפירש"י בפרשת תצוה ד"ה והי המזבח קדש הנ"ל "מה עולה ראוי" אף כל ראוי וכו' הוא לדעת ר' עקיבא.

ומה שפירש"י בפרשת תשא ד"ה וקדשת אותם הנ"ל כבשים מה כבשים ראוי אף כל ראוי" הוא לדעת ריה"ג.

ומה שפירש"י בפרשתינו הוא או לדעת ר' יהושע או לדעת רבן גמליאל

שהרי אין ברור בפירש"י מהו הדין בנוגע לדם ונסכים.

עוד דבר שצריך עיון הוא שבפירש"י בפרשת תצוה הנ"ל מעתיק רש"י מהכתוב תיבות "והי המזבח קדש" ומשמיט תיבת "קדשים".

■ ■ ■

ר מ ב " ם

הרב יהודה קעלער
מח"ס מנחת יהודה וירושלים

בגליון תרמ"ד העיר הרב א.א. הבר שבהלכות קידוש החודש פייג הט"ז (טעות הדפוס וצ"ל הלי ט"ז).. ליל השבת י"ד יום

לחדש תמוז... אמצע השמש... לעת הזאת, וסימני קי"ה (מעלות)
טי"ז (חלקים) כ"ח (שניות).

וכתב עי"ז "לכאורה טהי"ד, וצי"ל כ"ה שניות, וכן כתוב
מפורש, וגם מבואר, בפיי"ב הי"ב"

ולחעיר שברמב"ם הוצאת הרב קאפח, וכן ברמב"ם הוצאת
פרענקל הוא לנכון כ"ה שניות.

■ ■ ■

נ ג ל ה

"הואיל ונפיק מפומי דרב כהנא" (סוכה לב, ב)

הת' לוי פישער
≈ תות"ל 770 ≈

א. באג"ק חייט עמי רפי"א (הועתק בכ"מ) - כותב כ"ק אדמו"ר
שליט"א להרה"ג וכו' רש"י זוין ע"ד "מנהגי הגבה" דבירושלים
שינו בזה את המהנג שהיה מקודם. לכן (ישכן נהגו זקני אני"ש
בדורות שקדמוי"), והנהיגו שם את המנהגים דכאן, וכותב עי"ז
כ"ק אדמו"ר שליט"א "והנה אף שלכתחילה אולי צדקו טעמי כתי"ר
לשלילת שינוי המנהג.. אבל הבעיא עתה - האם יש לנוע בנקודת
ההתקשרות של מי שהוא לרבותינו נשיאינו, אפי" באם מתבטא היא
ביותר על המדה, ויש לקשר לזה גם סיפור חז"ל (סוכה ל"ב סוף
ע"ב) מהדר כו' הואיל דנפיק מפומי - אף שבודאי בעל הפס"ד
עצמו, רב כהנא, לא הידר שיהיו דוקא תרי וחד אלא רק דנפיק
מפומי, ולכן על תלמידו להדר לנהוג מתאים לדבריו, שבזה
מתבלטת השייכות, וכשי"כ בנדו"ד ענין שבפועל ועוד, הרואה
השינוי יעורר אותו לשאול הטעם ויקבל המענה שזהו מנהג
אבותינו נשיאינו כו' וכמרז"ל עד חברון", ע"כ.

והנה זה שבכלל צריכים לנהוג במנהגי רבותינו, מובן
בפשטות גם עי"פ נגלה (עי' אג"ק חיי"ג עמי קכב "פשיטא שהתלמיד
צריך לנהוג כהוראת רבו דוקא"), והחידוש ד"הואיל ונפיק" כו'
הוא בשתיים - 1) כיון דרק "נפיק מפומי" ולא "מנהגי" שנהג

כן למעשה, (2 שמדובר בענין שלכאורה יש בזה צד קולא (ובפשטות תלויין זבייז - דהטעם שלא נהג כן למעשה הוא, כיון שיש בזה צד קולא), ובזה היא החידוש, דגם באופן כזה מחוייב התלמיד להדר בזה - ובזה ניתוסף עוד, דלא רק דגם בזה צריך להדר, אלא אדרבא בהתנהגה ד"הואיל ונפיק" יש מעלה על קיום מנהג ד"מעשה רבי", ומעלה זו היא ג"כ בשתיים - 1) דבזה מודגש חידוש דין של רבו (ובמילא מודגש כוחו לחדש וכו' - ועדייז מבואר בנוגע להחידור במצה שרויי באחשייפ - במאכל אחד עכ"פ - שבה מדגיש חידושו של אדהייז ש"המקיל... לא הפסיד" - לקוייש חכ"ב עמ' 30) 2) "הרואה השינוי יעורר אותו לשאול הטעם ויקבל המענה, שזהו מנהג אבותינו נשיאינו כו', וכמרוז"ל עד חברון" (יומא). (ואולי יש להוסיף בזה דבמנהג שתמוה מצד עצמו מודגש ביותר שקיומו הוא רק מטעם ד"הואיל ונפיק" - ועי"ד המבואר בכ"מ בהמעלה דחוקים על משפטים). - ועפי"ז מובן שככל שתגדל החידוש והשינוי הרי ניתוסף בזה שני המעלות הנ"ל.

והנה ענין הראשון הנ"ל בהחידוש ד"הואיל ונפיק" כיון דרק נפיק מפומי, זה שייך רק כשהרב עצמו אינו נוהג כך בפועל, וכחסיפור דרב כהנא (ויש להעיר בזה מסהמ"מ ח"א עמ' מ"ד הע' 11 "מה שאצלך בדרך אפשר נעשה אצלי דבר ודאי"), משא"כ הענין השני הוא בתקפו גם כשרב עצמו נוהג כן בפועל (ואדרבא - שאז ניתוסף גם "מעשה רבי"), ובמילא גם באופן זה יש בו שני המעלות הנ"ל מצד החידוש שבה כיון שלכאורה יש בזה צד קולא (וכאן "לכאורה" הוא בהדגשה, דכיון שהרב נוהג כן בפועל, פשיטא דאי"ז קולא).

- ועפי"ז מובן בפשטות מה שכ"ק אדמו"ר שליט"א מציין בכ"מ לגמ' ד"הואיל ונפיק" גם במקרה ד"מעשה רבי" - ראה לדוגמא, באג"ק ח"כ עמ' יי בנוגע לקיצור פיאות הראש דכיון שמפורש שהאריז"ל היה חותכן וכו' ובמילא חל עייז ההוראה דהואיל ונפיק "ואת"ל הרי כ"ש וק"ו בנדו"ד, שבה לא רק דיבור הרב אלא מעשה רבי" דלכאורה מה ניתוסף בזה על "מעשה רבי" [לכאורה היה אפ"ל דכוונת כ"ק אדמו"ר שליט"א הוא רק בדרך ק"ו (דכיון דמצינו אפי' בדיבור הרב הרי כש"כ במעשה רב) והענין ד"הואיל ונפיק" עצמו באמת אינו שייך במקרה של "מעשה רבי" - אבל מאג"ק הנ"ל מוכח בפשטות דהק"ו זהו עוד ענין, ובדרך "ואת"ל"].

ועי"פ הני"ל מובן דבדבר של חידוש הרי"ז בדומה ל"מהדר אתרי וחד" ובמילא ניתוסף בזה גם שני המעלות הני"ל, וכני"ל שככל שתגדל החידוש והשינוי [שינוי מהנחוג בעמא דבר - או יתירא מזו, שינוי מהנהגתו עד עכשיו] שבזה מעורר תמי, במילא גם ניתוסף במעלות הני"ל.

(ועי' שיחת ליל ה' דחגה"ס תשמ"ח ד"הואיל ונפיק"י הוא גם כשהסיבה להנהגת הרב אינו שייך אצל התלמיד ועי"ד יחי"ב אדם לומר בלשון רבוי"י אפי' כשהסיבה ללשון רבו אינו שייך אצל התלמיד (עגי"כ שיחת פורים תשל"ו בסופו)

- ועי"פ הני"ל נמצא דבמקרה כזה הרי"ז שייך במיוחד ל"הואיל דנפיק"י כיון דבהנהגה כזו מעורר תמי"י הכי גדולה, דנוסף לזה שעצם ההנהגה היא קולא לכאורה הרי גם הטעם להנהגה זו אינו שייך אצלו ואעפ"כ עושה כהנהגת רבו (ויש בזה גם עי"ד המעלה דחוקים על משפטים, כני"ל), משא"כ בכהני"ל הרי הטעם שייך גם אצל התלמיד במנהגי הגבה, ובקיצור הפיאות, ועיי"ע באג"ק חיי"ט עמי רמ"ט בנוגע לבחורים המסרבים לעטוף טלית, תשו"ב בשו"ע סק"י"ה בנוגע למקום הדלקת נרות חנוכה, לקו"ש חכ"ט ע' 218 בנוגע לשינה בסוכה, ועד"ז לקו"ש חכ"א עמי 86 בנוגע לאכילת סייש - ובנוגע לסוכה וסייש מלכתחילה גי"כ הטעם אינו שייך אצל התלמיד אבל סוכ"ס ה"ה מצטער מזה גופא וכו' אבל בשיחת חה"ס הני"ל הטעם לייש כלל אצל התלמיד, עיי"ש).

ב. והנה מהני"ל מוכח דההתקשרות לרבו באופן ד"הואיל ונפיק"י כו' הרי"ז גם עי"פ נגלה (ועיי"ג"כ אג"ק חיי"ז עמי רכ"א בנוגע לאמירת ושמרו "ולאחרי בקשת סליחתו מוכחני לאמר שגם עי"פ נגלה מבהילה ההנהגה עי"פ הוראת חז"ל בהנהגת תלמיד לרבו"י כו' - ובאג"ק ח"כ הני"ל "הוראת חז"ל הוראה ברורה") - וילי"ע בגדר הדברים, האם ההתקשרות הוא בהנהגה עצמה, או שזהו רק ביטוי ההתקשרות דכיון שהוא תלמידו, מהדר בזה בדרך ממילא [ראה חקירה עד"ז בלקו"ש תשא תשי"ג בהא ד"לעולם אל ישנה אדם מן המנהגי" (בי"מ פ"ו, ב) האם זהו חיוב בהנהגה בפועל שינחג כמנהג המקום, או שנעשה כאחד מאנשי המקום וממילא צריך לנהוג כמותם - ועד"ז החקירה הידועה בשליחות (לקח טוב כלל א', לקו"ש קרח תשמ"ז ובכ"מ) האם המעשה עצמו מתייחס למשלח, או שגוף השליח נעשה גוף המשלח - כמותו ממש - וממילא מעשהו כמעשה המשלח].

ולהעיר דבכללות יש גי' אופנים בהתקשרות: (1) עיקר ההתקשרות עיי' לימוד תורתו, (2) חייב אדם לומר בלשון רבו, (3) מעשה רב (מהדר... הואיל ונפיק) וי"ל שזהו עי"ד אתדבקות דרוחא ברוחא בכל חלקי הנפש, (1) המחשבה במחשבתו, (2) הדיבור בדיבורו, (3) מעשה במעשה (ראה תניא פמי"ה, אגהי"ת פ"ט).

ועיי' באג"ק ח"ט עמ' ל"א שחסידים השתדלו גם לחקות כתב ידו של הרבי, וגם השתדלו בסגנון מכתביהם להדמות לרבים - ועיי' אג"ק ח"ג עמ' ל"א "מצד גודל ערך ההתקשרות נחיצותה וחביבותה... הרי עלינו כולנו להתאזר ולתאמץ ביותר לאחוז בהוראת רבותינו נשיאי חב"ד מנהיגיהם ותנועתיהם...".

ג. במשי"כ באג"ק ח"ט הנ"ל "הבעיא עתה האם יש לנגוע בנקודת ההתקשרות... אפי' אם מתבטא היא ביותר על המדה" דפי' דהגם דהענין מצ"ע אינו מספיק לשנות המנהג כו' אבל כיון דבזה מתבטא ההתקשרות שלו אי"כ צריכים להתחשב ב"נקודות ההתקשרות", ובסגנון אחר קצת: כיון דהתוכן דמנהגו זה היא "נקודת ההתקשרות" הרי הוא עצמו מקבל את כל החשיבות והתוקף דנקודת ההתקשרות - ועי"ד שמצינו (בנגלה) בהדין ד"ערקותא דמסאנ"י (ועיי' בזה לקו"ש ח"י"א עמ' 244) - ויש להעיר מכ"כ ענינים בנגלה עד"ז, ומחם: (1) דשאי"מ ופס"ר דנחשב כאילו התכוון למלאכה כיון שזהו התוכן פנימי דכוונתו (עיי"ג"כ לקו"ש ח"ד עמ' 1125) - (2) חצ"ש לשיטת ר"י דאסור מהי"ת מטעמא דחז"י לאיצטרופי (עיי"ג"כ לקו"ש ח"ז עמ' 110) - (3) חסמה בקול לשיטת ר"י דחייב כיון דבדיבורי קעביד מעשה, ולכן הדיבור עצמו מקבל התוקף של המעשה (עיי"ג"כ לקו"ש ח"י"א עמ' 83) - (4) מכשירי מצוה לשיטת ר"א, מקבלין החשיבות של המצוה עצמה (אבל עיי' בלקו"ש ח"י"ז עמ' 187 דמבאר באו"י"א), (5) מטפחת ס"ת ד"י"ל שמקבלת מקדושת ס"ת (עיי' לקו"ש ח"ג עמ' 144), (6) כלי הביכורים אע"פ שהוא רק טפל י"ל שנעשה כחלק מהביכורים (עיי' לקו"ש ח"ט עמ' 148 - ולפעמים הטפל חמור מן העיקר, ועד"ז. לפעמים מסובב יותר חזק מסיבתו (עיי' לקו"ש ח"י"ז עמ' 135 כמה דוגמאות לזה, ולקו"ש ח"ט עמ' 30)) - (7) המהדרין בני"ח האם זה נהי' חלק מהמצוה עצמה (עיי' לקו"ש ח"כ עמ' 208) (8) כל פרט מקבל החשיבות דהכלל כולו (עיי"ג"כ לקו"ש ח"י"א עמ' 254)

ןוייל דברט בנוגע להתקשרות, כשהיא מצד היחידה שבנפש אז הרייז "נקודות ההתקשרות" ולייש לחלקה].

ולהעיר גם ממכי כייק אדמו"ר שליטי"א נדפס בקונטי צדיק למלך חייא אגרת נ"ג)

- ועפי"ז אולי יש לבאר (בהמשך למשי"כ בספר שי לצדיק ק.ג. כמה אופנים בזה) מה שהענין ד"מקום שלבו חפץ" דוחה כאוי"א (יו"ד סר"מ בסופו) אעי"ג דכאוי"א דאורייתא, ולבו חפץ הרייז לכאורה רק "מחזי"ל וכיו"ב, ואייז שייך לעצם המצוה דתי"ת - ועי"פ הני"ל אולי י"ל, דכשלבו חפץ בזה הרי אייז ענין צדדי, אלא פיי שכל החיוב שלו דתי"ת (דאורייתא) מתבטא אצלו במקום פלוני שלבו חפץ, ולכן הייז מקבל את כל התוקף דתי"ת דאורייתא, ובכוח זה דוחה (ועי"ד ערקתא דמסאני וכיו"ב) - ועצ"ע בכ"ז ולא באתי אלא להעיר.

קריאת רבו לתורה

הרב גדלי' אבערלאנדער
מח"ס פדיון הבן כהלכתו

בגליון תרני"ב (פ' ויק"פ) העיר שייב הרב ברוך שי אבערלאנדער מהנהוג כשכייק אדמו"ר שליטי"א עולה לתורה קוראים לו "יעמוד אדונינו מורינו ורבינו" מהנאמר בהגהות שיורי ברכה להחיד"א נדפס בגליון השוי"ע יו"ד ס"י שלי"ה ס"י המתפלל על אביו או רבו, אין לומר אדוני אבי או רבי אלופי וכיוצא דאין גבהות לפני המקום, אלא יאמר אבי או רבי, מעבר יבק מאמר שפתי צדיק פי"ח, הרד"ק בהגהותיו כיי עכ"ל והוא בברכי יוסף שיורי ברכה שלי"ה ס"ד. וכי"ה גם בברכיי יו"ד ס"י ר"מ אות ד' בשינוי לשון וז"ל כשמתפלל על אביו או רבו נראה שאין לומר "בתחנתו" רפא נא לאדוני אבי או אבא מארי או רבו ואלופי וכי שאין גבהות לפני המקום וארי נתחייב הריגה למלכות על שאמר אדוני יואב "לפני" דוד המלך ע"כ. הרי שרק כשמתפלל לפני המקום, אסור משום דאין גבהות לפני המקום, אי"כ כשקוראים לתורה שאין זה תפלה שפיר מותר.

ובאמת שמקור הדין הוא בספר חסידים, אות תת וז"ל אדם שמתפלל על אביו אם הוא חולה לא יאמר תרפא אבא מארי או לאדוני אבא רפא וכו' ושם בברית עולם (מהרחידי"א) כותב בפ"י כוונת רבינו פשוטה דכשמדבר לפני ה' ומתפלל על רפואתו אין לומר לפני ה' אבא מארי וכן אלישע ה"י אומר לפני ה' כמו תפלה א"י ה' אלוקי אלי-הו ולכן לא אמר אדוני. אבל כשמדבר עם בני"א צריך לומר אבא מארי ע"כ.

וכ"ה גם בסי' ראשון לציון (להאור החיים) בחידושו לחי"ד סי' רמ"ב דמסיק ג"כ דאם הוא מתפלל לפני המקום ב"ה יאמר רק אבי פי' בן פי' ולא יאמר רבי דאין גבהות לפני המקום ב"ה ואם הוא לחש שאינו הלשון תפלה למקום ב"ה יזכיר שמו בתואר כמו שירצה, אדוני אבי מורי רבי עכ"ל (הובא גם בשד"ח כללים מערכת כ כלל קד ד"ה ונסתפק).

היוצא לנו מזה ששפיר דמי לקרוא כ"ק אדמו"ר שליט"א כשעולה לתורה י"עמוד אדוננו מורנו ורבינו. גם לגבי המי שברך הנהוג לומר בשבת אחר הקריאה כבר הרבה שנים, שפיר דמי לומר תוארים וכמו שמעיר במקור חסד על ספר חסידים הנ"ל שאומרים בברכהמ"ז הרחמן הוא יברך את אבי מורי, וכן ממה שנהגו לומר בימי הרמב"ם בקדיש "ובחיי רבינו משה בן מיימון" ע"כ. והיינו משום דדוקא בחולה כשמתפללים עליו דאיתרע מזליה ובודקים עליו למעלה לא יתאר אותו בשבחים אבל בברכה סתמית שפיר דמי.

אלם מה שכן אפשר להעיר הוא היה"ר שאומרים אחר אמירת תהלים שלא ה"י נהוג להזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א כשה"י בקו הבריאות א"כ עכשו שאומרים אותו הוא תפלה מיוחדת לרפואתו אולי שם יותר טוב לא להזכיר עם תוארים.

הערה בשולחן השלם

הרב וועלוול ראזענבלום
 ≈ תושב השכונה ≈

עיין בספר שולחן השלם, הוא שולחן ערוך הקצר המבוסס עפ"י פסקי אדמוה"י בהלכות פסוקי דזמרה פרק כז סעיף ד, וז"ל:

... אבל בברכת ברוך שאמר עצמה, החל מ"ברוך אתה ה' עד סוף הברכה, וכן ב"ישתבח" מ"ברוך את ה' עד סוף הברכה - דין הפסקה בהם הוא כמו באמצע ברכות קריאת שמע.

ועיין שם בהערות, שזה מבוסס על פי מה שכתוב בקצות השלחן סימן י"ח סעיף ב ובבדי השלחן שם סק"ה, ושכן דעת אדמוה"י בשלחן ערוך סי' נא ס"ה.

ולא הבנתי דבריו:

עיין שם בבדי השלחן, וז"ל:

...ומברוך ואילך עד חי העולמים היא הוי כמו ברכה קצרה
 'אסור להפסיק בה כלל

...ואדמו"ר ז"ל בסימן נ"א ס"ה כשהעתיק דברי המג"א הנ"ל תב דבאמצע הברכה "שלפניהם" מותר לענות אמן. דייק וכתב "שלפניהם" דהיינו ב"ש לאפוקי ישתבח דבשתבח אפי' המג"א לא התיר, עכ"ל. הרי משמע משם שלא כדבריו.

הערה בשו"ע

הת' ירחמיאל לימא ווילהעלם
 ≈ תלמיד בישיבה ≈

בשו"ע אדה"ז סי' תמב סי' ז' כותב וז"ל: דכיון שלא עבר על איסור של תורה במה שהשהה אותו עד לאחר הפסח לא קנסוהו חכמים לאסרו בהנאה ואף באכילה יש להתיר וכו' וכו'

וכלל זה - דדבר שחיוב ביעורו הוא רק מדרבנן ולא מצד איסור של תורה אינו אסור אם עבד עליו הפסח חוזר כו"כ בסי' זה.

לדוגמא סעי' י"ג בסופו: דכיון שבשהי' זו לא עבר על איסור של תורה לא קנסוהו חכמים. ובסעי' כ' (בנוגע חמץ נוקשה) דכיון שלא עבר עליו על איסור של תורה לא קנסוהו חכמים.

ולכאוי' צ"ב. דהנה בסעי' ג' כותב וז"ל ומד"ס אפי' פחות מכזית חמץ שנתערב ויש בתערובת טעם חמץ חייב לבערו בע"פ גזירה משום כזית שלם... ואם עבר עליו הפסח ולא ביערו הרי כל התערובת הזה אסור באכילה מפני שיש בו טעם חמץ שעבר עליו הפסח, הרי דאף בדבר שחיוב ביעורו הוא מד"ס ולא עבר איסור של תורה בשהייתו אעפ"כ אסור לאחר הפסח.

וכן הוא בעוד כו"כ מקומות בסי' זה, לדוגמא סעי' ו' (בנוגע דבר חשוב אפי' באלף לא בטיל מד"ס) סעי' י' (בנוגע דבר המעמיד אפי' באלף לא בטיל מד"ס), ובכולן פסק דאסור אפי' לאחר הפסח, וצריך ביאור בכל זה.

ומענין לענין באותו ענין

בסעי' ג' כותב אדמו"ר הזקן שהטעם שגזרו ביעור על פחות מכזית שנתערב הוא גזירה משום כזית שלם, ובסעי' כח כתב וז"ל: מ"מ מד"ס אפי' פחות מכזית חמץ שהוא עומד בעינו ואינו מודבק לדבר אחר חייב לבערו גזירה משום כזית, ואפי' נתערב בדבר אחר, ויש בתערובות טעם חמץ חייב לבערו אע"פ שביטלו גזירה שמא ישכח ויאכל ממנו בפסח ויש כאן איסור מן התורה וכו'.

הרי שטעם הגזירה הוא שמא ישכח ויאכל, ואיך זה מתאים עם המבואר בסעי' ג' שהגזירה הוא משום כזית שלם.

בדין הסיבה

הרב יצחק דוד וויספיש
ברוקלין נ.י.

א. הרמב"ם כותב בפ"ז הי"ח מה' חו"מ. ואימתי צריכין הסיבה בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית די כוסות, ושאר אכילתו ושתייתו אם היסב הי"ז משובח וא"ל אי"צ, עכ"ל.

והנה המקור לדברי הרמב"ם הוא בגמ' פסחים דף קח ע"א איתמר מצה צריך הסיבה מרור אי"צ הסיבה וכו' - וצ"ב בדעת הרמב"ם שהשמיט הדין דמרור אי"צ הסיבה והיא הלכה פסוקה בגמ' בלי שום חולק, וכן נפסק בשו"ע ס"י תע"ה. והטעם משום דהוא זכר לשעבוד.

ב. והנה ראיתי בספר הסדר הערוך (וינגרטן ירושלים) ע' רל"ט שר"ל בדעת הרמב"ם דמה שאמרו בגמ' "מרור אי"צ הסיבה", אי"ז דין מיוחד במרור משום זכר לעבדות אלא כוונת הגמ' היא שאין חיוב הסיבה אלא במצה, אבל בשאר סעודתו אי"צ להסב ומרור בכלל סעודתו היא, ומאחר שכתב הרמב"ם דשאר אכילתו אם היסב הי"ז משובח אפשר שגם מרור בכלל זה, ואף שמרור הוא זכר לשעבוד, מ"מ האוכל מרור בהסיבה רומז שעכשו אנו בני חורין, ורק במצרים היינו משועבדים עכ"ל.

והנה דבריו דחוקים לכאוי דנניח דאכילת מרור בהסיבה אינו סותר לענין השעבוד ואדרבה וכו', כמ"ש בספר הנ"ל, אבל מש"כ דכוונת הגמ' במרור אי"צ הסיבה היא, ל"צ במרור וה"ה בכל הסעודה, דחוק מאוד לכאוי, דא"כ למה נקט הגמ' רק מרור, הא יש מקום לטעות דרק מרור אי"צ הסיבה ולא שאר הסעודה.

ג. לכן נראה לומר דגם להרמב"ם הפ"י במרור אי"צ הסיבה היא דין מיוחד במרור, והטעם שהרמב"ם השמיטו, י"ל דהרמב"ם לשיטתי ל"ק, דהרמב"ם פוסק בפ"ח הי"ב מהל' ק"פ דאין מצה ומרור מעכבין באכילת הפסח, אבל מרור בלא פסח אינו מצווה שנא' על מצות ומרורים יאכלהו, - ובפרטיות יותר ע"י לשון הרמב"ם בספר המצוות מצווה נ"ו שמונה אכילת פסח, מצה, ומרור למצווה א', והטעם דאיה"נ דאכילת בשר הפסח ואכילת מצה הם ב'

מצוות בפניע, אבל המרור נגרר לאכילת הפסח ואינה נמנה מצווה בפניע עינייש. ועייע בחיי הגרי"ח (סטנסיל) דמזה מוכח דמרור בפניע אינה מצווה ועיקר המצווה היא אכילת הפסח, ועל מצות ומרורים "יאכלהו" היינו הפסח ובזה"י כיון דליכא פסח ליכא חיוב מה"ת.

ד. והנה יש להסתפק בזמן המקדש אם יש חיוב הסיבה באכילת בשר הפסח, ומצאתי בפרמ"ג (ר"ס תע"ז) שנסתפק בזה, ומדייק מדכי הרמב"ם כורך מצה ומרור ואוכלן, ולא כי פסח, וא"כ למייד אפיקומן זכר לפסח אפשר דא"צ הסיבה וצ"ע כעת עכ"ד. ובאמת משמע כן נמי מפ"ז הי"ח דהרמב"ם כתב דאימתי צריכין הסיבה בשעת אכילת מצה ושת"ת ד' כוסות וכו' והשמיט פסח, משמע דא"צ הסיבה, אמנם בב"ח בסי' תע"ה כי דבזמן המקדש היי חיוב הסיבה בבשר הפסח לפי שהיא זכר לחירות - ויש להעיר דבשעת אכילת בשר הפסח היו עדיין במצרים קודם הגאולה, והאיך שייך בזה זכר לחירות ולהעיר מדעה אי דאפיקומן א"צ הסיבה [שו"ע אדה"ז תע"ז ס"ד] די"ל דס"ל דכיון דאפיקומן היא זכר למצה הנאכל עם הפסח, ואז היו עדיין במצרים חסר בענין החירות. וי"ל כיון שהתחילה כבר איזה ענין של חירות. כמ"ש "הן נזבח את תועבת מצרים וגו'" היי שייך הסיבה וילייע בזה.

וכן משמע מאדה"ז בשולחנו תע"ב ס"י"ד וז"ל והאפיקומן והכריכה הם זכר "לפסח שהיי נאכל דרך חירות", לפיכך הם צריכים הסיבה דרך חירות, - ומדבריו משמע דהפסח היי צריך הסיבה, אך יש לדחות די"ל דכוונת אדה"ז היא דכיון דבזה"ב היו כורכין פסח ומצה ומרור (עי' בארוכה סי' תע"ז) היו צריכים הסיבה בשביל אכילת המצה, וכיון דהכריכה בזה"ז היא משום זכר לפסח להכי צריכה הסיבה. אבל הפסח כשלעצמה אפשר דא"צ הסיבה, וילייע בזה.

ה. עכ"פ ברמב"ם משמע דבבשר הפסח ליכא חיוב הסיבה, ועפ"ז יבואר היטב דברי הרמב"ם דמצה צריך הסיבה דאפי' בזה"ב שהיו אוכלין מצה עם הפסח, מ"מ כיון שאינו תלוי בפסח, דגם כשאין פסח איכא חיוב של מצה, להכי צריך הסיבה. משא"כ שאר אכילתו ושתיתו, שבזה נכלל ג"כ מרור, כיון שמרור אינה רק טפילה לפסח ואינו מצווה בפניע, א"כ לא עדיפא מפסח גופא, ואיה"י דחיוב הסיבה ליכא, אך אם היסב היי משובת, כיון שכנ"ל

דמרור אינה חיוב בפני"ע - אך צע"ק בנוגע מרור בזה"ז שלא הביא הרמב"ם, וצ"ע בזה.

ש ו נ ת

"היום יום"

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן
≈ תושב השכונה ≈

בקשר לשנה זו שהיא חמישים שנה מעת ההו"ל דלוח "היום יום" (י"א ניסן תשי"ג, ע"פ המודעה ב"הקריאה והקדושה" דאז), הנה יש להעיר:

ובהקדמה:

ע"פ המבואר במכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ שהלוח הוא "אור זרוע לחסידי חב"ד", הנה מובן וגם פשוט שהוא הדרך לחסידי חב"ד **בעבודתם הם** בתור חסידי חב"ד, לעלות בהר ה'.

ועפ"ז מובן שבנוסף למה ש"כל יומא עביד עבידתא", ובל' הש"ס "יומין מפסקי אהדדי" [היינו שיש ענין מיוחד **בכאו"א** מימי השנה, הנה] יש ענין נוסף ומיוחד ובהדגשה מיוחדת בגישת כ"ק אדמו"ר שליט"א להלוח (כמ"ש אי"ה לקמן) והוא באשר שכל ימי הלוח הוא ע"ד "דרש כמין חומר", והיינו שהלוח נערך ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א **משלבי מדריגות ובחינות** ועד שמגיעים בראש ההר.

ועפ"ז יש להעיר ובפשטות שראשית העבודה הוא עיסוק בטבעו של אדם וקרוב יותר אל האדם, **לב האדם**, התעוררות רגשותיו כו' וניצול רגשי האדם בעבודת השם ביחד עם **האמונה פשוטה** שכל אחד מישראל ניהן בזה.

בהלוח - לאחר ענינא דיומא דימי חנוכה, מתחיל סדר העבודה. והוא ביום ה' טבת שבו מניח כ"ק אדמו"ר שליט"א אבן

היסוד להעבודה: "מעשה גדול... תמימות הארציגער ערענסטער עבודה".

ומשם: ליב טבת "תמימות ואמונה פשוטה".

ומשם ליד טבת "און ער האט ארויפגעלייגט די הייליגע האנט אויפ'ן הארצן און פון יעמאלט אן איז מיר ווארעם..." היינו חמימות הלב, ע"י צדיק.

ומשם: ליום טז טבת [וכנראה גם עצה למי"ש ביום יד טבת, כנ"ל]: "מדרש איז מעורר דאס הארץ", זאת אומרת ע"י עבודה בכח עצמו.

ומשם: ליום יט טבת "דעם אלטען רביניס א פרשה חומש מיט פירש"י... " איזה עילוי יש בזה? מסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א בכט שבט - פירש"י אויף חומש איז ינה של תורה, פותח הלב ומגלה אהבה ויראה עצמי... " והיינו עבודה שבלב.

ובדרך אגב: הנה מספר הימים בין יט טבת וכט שבט הוא ארבעים ימים כמנין סיכום הימים שהיין נעשה מובחר כמבואר במס' מנחות, ומכאן אנו רואים עד כמה מדויקים להפליא, עריכת הלוח ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ומשם ליום כג טבת: "האנחה היא רק כפת המנעול לפתוח את הלב..." (והוא בשדה הי"עסקנות ציבורית").

ומשם ליום כט טבת (שהוא סיכום למי"ש בימים שלפנ"ז): "אינו מספיק למוד התורה הנגלית וחבוב הקדש שבשמירת המצוות, כי אם צריכים גם עבודה שבלב".

ובמסילה זו ממשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א גם בחדש שבט ובהוספת עוד נקודה:

והוא ע"פ המבואר לעיל שהתחלת העבודה הוא עבודה דלב ואמונה פשוטה, הנה כשמגיעים ליום יט שבט מתחילים לטפס על שלב עוד נעלה (עבודת המוח עיי"ש), ולכן מובן וגם פשוט שבימי הכנה לפנ"ז, היינו מתחילת חדש שבט הנה מצטט כ"ק

אדמו"ר שליט"א פתגמים שבהם מודגש איחוד המוח והלב ביחד והדוגמאות מזה, מצוטטים לפנינו:

ביום ד' שבט: "שהשכל שבמוח מאיר בלב במדות טובות.."

ביום יב שבט: "השכל וההתפעלות שני עולמות הם.. וזאת היא עבודת האדם לחברם להיות לאחדים.."

ביום טז שבט מדגיש עוה"פ בתור סיכום במעלת הלב ביחוד, שזה נוגע להתקשרות עם הקב"ה:

"צווישען קעלט און כפירה איז גאר א דינע מחיצה.. לערנען און דאוונען בעדארף זיין מיט התלהבות הלב.."

ואח"כ מגיעים ליום יט שבט (שהוא התחלת חדש חסידי מחדש, בדיוק חדשיים אחרי יום ר"ה לחסידות, יט בכסלו) ואז מדגיש אד"ש בפתגמו ליום זה:

"מצות עשה הראשונה, ובלי הרמב"ם "לידע.. היא מצות המוח והשכל והיינו דהגם דכאו"א מישראל הוא מאמין בה' באמונה פשוטה ולבבו תמים עם ה', חובת המוח והשכל להביא אמונה זו בידיעה והשגה.. וכמ"ש דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם.

וכשמדייקים מ"ש ליום ה' טבת ("תמימות הארציגער ערענסטער") וכן ליום יב טבת ("לקיים התורה והמצות בתמימות ואמונה פשוטה באלקי ישראל"), הנה בכאן מעיר כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"הגם דכאו"א.. הוא מאמין.. הנה מוסיף ומאלף להחסיד "עכ"ז חובת המוח והשכל שיהי' בידיעה".

ומזה אנו למדים היאך שכ"ק אדמו"ר שליט"א מרים את החסיד משלב לשלב במשך תקופת חדשי וימי הלוח עדי שלימותו וכמ"ש בעז"ה ההמשך בזה בפרטיות.

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' לוי

ומשפחתו שיחיו

רייטער

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' נטע שרגא

ומשפחתו שיחיו

קופרמאן

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

אחד מאנ"ש שיחיו

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף

ומשפחתו שיחיו

שירפין

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אהרן

ומשפחתו שיחיו

דיימש

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' רחמים

ומשפחתו שיחיו

אנטיאן

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' רפאל שלמה

ומשפחתו שיחיו

דרימער

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

נדפס ע"י

הרה"ת ר' חנינא משולם הכהן

וזוגתו מרת ברכה אורלי דרורית

בנם ובתם

חיים ישראל הכהן, וחי' מושקא,

שיחיו

שפערלין

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

ולע"נ

ר' אליהו ב"ר שמואל ע"ה

מארקאוויטש

נפטר שבת הגדול

י' ניסן ה'תשמ"ט

נדפס ע"י

בתו מרת פייגא ובעלה הרה"ת ר' משה צבי
ומשפחתו שיחיו
ווינער

לע"נ

הרה"ת ר' יקותיאל זלמן ב"ר יהודה ז"ל

לויין

נפטר כ"ט אדר תשמ"ז

ולע"נ

מרת חיי' ליבא בת צבי אייזיק ע"ה

קליין

נפטרה ליל א' דחה"פ תשמ"ב

נדפס ע"י משפחתם שיחיו

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

נשיא דורינו

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש
בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו הק'
ולאריכות ימים ושנים טובות ונעימות
בבריאות הנכונה ושיוליכנו קוממיות לארצנו
בביאת משיח צדקנו תומ"י ממש

לע"נ

הרה"ח הרה"ת עוסק בצ"צ רב פעלים וכו'

הרב ר' דובער ע"ה

ב"ר חיים אליעזר ע"ה

ליווי

נפטר ש"ק פ' ויקרא ה' ניסן ה'תשמ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.

נדפס ע"י

אשתו מרת תמר מלכה תחי' ליווי

בנו הרה"ת ר' דן יואל זונתו מרת שיינדל מלכה

בניהם ובנותיהם

מרת ריקל ליבע ובעלה הרה"ת ר' חיים שיחיו פאנגלמאן

יוסף יצחק, פנינה חנה, מנחם מענדל, אסתר,

דבורה לאה, חי' גיטל, שמואל,

שיחיו

ליווי

לזכות

הרה"ח הרה"ג ר' שאול אלישע שי' ביום

לרגל יום הולדתו

לאורך ימים ושנים טובות

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לרגל יום הכהיר י"א ניסן

יום מלאות צ"א שנה

לאריכות ימים ושנים טובות

ויקויים היעוד צדיק כתמר יפרח כארז

בלבנון ישגה, עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו

ישועת ה' כהרף עין בהתגלות

מלך המשיח מלך ביפיו תחזינה עינינו

ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים

בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש

נדפס ע"י חברי המערכת שיחיו

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" – באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה